

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. X. Nationum omnium consensu ostenditur homines esse in agendo
liberos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

VII. Hanc itaque Philosophorum de libertate hominum in operando sententiam concludam pulcherrimo Democriti Philosophi dicto: Si, inquit, corpus animum in jus vocaret, haudquaquam futurum esset, ut ille numeris male administrati crimen effugeret: animus quippe in corpore velut in presidio collocatus est, & tamen plerumque mala corpori ab animo veniunt, quae nihilominus in arbitrii potestate vitare potuisset. Haec Democritus. Neque negat Calvinus cum suis Philosophos passim liberum hominis arbitrium propugnasse: eorum tamen hac in re sententiam non magnopere curandam asserunt sectarii: nec mirum, qui enim Sanctos Ecclesiae Patres, ut supra viderimus, hominis libertatem astruentes exhiberunt, quid mirum si explodant Philosophos?

VIII. Calvinum, ut in aliis plurimis, ita & in hoc secutus Jansenius fateatur libertatem indifferentiam ab Aristotele & Philosophis defensam fuisse, & vel hoc nomine rejiciendam pronunciat, quod à Philosophis sit derivata: eam proinde quasi per contemptum Aristotelicam, & Philosophicam appellat. At parum sanè prudentet; nec enim ideo peior est ea libertatis acceptio, quod à Philosophis usurpetur, sed plurius potius faciendam, nec parum inde ei accrescit momenti. Cum namque à tot viris, omni fidei lumine destitutis, communi consensu tradatur, signum est, vel ipso naturae lumine omnibus innotuit esse, voluntatem nostram nullo necessitatis vinculo constrictam teneri, sed in agendo sui juris esse, posseque se in quamcunque velit partem suo arbitratu inflectere. Si autem propterea rejiciendam censet Jansenius libertatem indifferentiam, quod ab Aristotele doceatur, eadem opera neget animal rationale esse definitionem hominis, cum ab Aristotele similiter tradatur, dicatque Jansenius esse hominem Philosophicum.

IX. Duo itaque in homine distinguunt hodie Theologi, & ante eos distinxerunt Sancti Patres, Naturam scilicet & Gratiam, quidque illa sine hac praestare possit, quid non possit, & quo pacto gratia naturam perficiat, accuratè inquisiverunt. Ad ea ergo, quae naturae vires per se praestare possunt, cognoscenda, quid merè naturale cum sint, non inutilis est antiquorum Philosophorum industria, utpote qui, & praesentis erant ingenio, & totam vitam in hujuscemodi rerum peruestigatione ponentes, eximiam earum notitiam sunt adepti, praesertim Aristoteles, ob singularem naturalium rerum scientiam, naturae à secretis dictus: de quo proinde meritò affirmari posset, à nullo hominum in hoc genere sciri, quod Aristoteles nesciret.

X. Non ergo inutiliter quae hi circa voluntatem hominis observarunt, à Theologis usurpantur, ut naturae imbecillitate, ac mutabilitate perspecta, quanta gratiae praesentia, quanta ejus, ad bene congruè ad salutis adeptionem operandam, sit necessitas dignoscatur; quo pacto, inquam, natura ex se nihil, omnia possit in eo qui illam confortat. Nullus proinde vitio cuiquam vertendum jure existimaverit, si haec interdum Theologicis Disputationibus inserat. Neque id unquam improbarunt Sancti Patres, quamvis in Sophisticam, inanesque quorundam cavillationes nonnunquam invehantur. Nec existimet quisquam, haec Theologiam, sacraeque scientiae majestatem dedecere, illius enim potius dignitatem augent, dum Philosophiam ancillari ei quodammodo, obsequiumque veluti quoddam, & famulatum praestare ostendunt. Tandem quaedam ex profanis scriptoribus decerpta, ad tractatus de rebus sacris ornandos illustrandosque as-

sumere, est quasi ex spoliis Aegyptiorum aedificare templum Deo viventi.

SECTIO DECIMA.

Nationum omnium consensu ostenditur homines esse in agendo liberos.

DIVINI imprimis Verbi Conciliorumque testimonio, Patrum insuper, Orbis luminum auctoritate, Philosophorum denique id uno ore asserentium dictis ostendi, dari in hominibus libertatem, integramque cuique in operando esse, in quam se cunquē velit partem inflectere. Nunc aetates omnes ac nationes obeamus, videbimusque mirā cunctas in hoc consensione conspirasse, ipsiusque adeo naturae hanc vocem esse; ut, quisquis obloquitur, naturae se obloqui intelligat, suamque vocem illius voci antepone.

Quid ergo aliud probat communis illa Universi totius consuetudo, qua Urbs omnis ac Respublica, & quivis hominum coetus, aliquem semper eligit, qui ceteris cum potestate praesit, suaeque auctoritate ceteros in officio, & intra aequi rectique fines contineat: cui alios etiam adungi mos est, quorum operā, ubi res ita postulat, in deliberationibus utatur, communicique consilio quid factū opus sit decernant: quid, inquam, hoc aliud probat, quam homines sui juris esse, & in agendo liberos. Ad quid enim Magistratus, virique in dignitate constituti, si nec penes ipsos sit, quae publicè civium bono expedire judicant, praecipere, nec penes subditos parere, & quae jubentur exequi, sed necessitate nescio quā agantur potius homines, quam agant, & in opus quodcunque praecipites ruant. Ad quid etiam tot deliberationes & consilia, maturaque inter res varias aestimatio, si integrum homini non sit, quod omnibus perpensis optimum factū judicat, quodque ad finis intenti adeptionem conducere censet, Aristoteles eligere. Quare Aristoteles inanem iis de rebus deliberationem esse docet, quae necessariò eveniunt; consultationemque, ad electionem tantum liberam asserit requiri.

Homini insuper libertatem non minus aperte ostendit mos ille, qui omni semper aetate viguit, quo scilicet cunctae per Orbem nationes, tum adhortationibus, tum etiam praemiis homines ad virtutem, & praclarissima quaeque, admotis veluti calcariibus incitabant. Jam verò, ad quid tot ad virtutem stimuli, tot ad res maximas honestissimasque incitamenta, si libera hominibus potestas non sit, vel illam, vel haec amplectendi. Sanè frustra Praeceptor in Scholā discipulos ad literas & pietatem; frustra in Templo Concionator populum ad morum emendationem; frustra Orator in foro vel curiā Judices ad mansuetudinem & clementiam; denique frustra Imperator in acie milites ad manus strenuè cum hoste conferendas, victoriamque reportandam hortatur, si in hominum potestate non sit ea, ad quae incitantur, perficere, & dictis obsecundare. Frustra, inquam, haec omnia sunt, si hominibus non sit libertas: furdo enim canit, qui consilio, variisque adductis rationibus ad id aliquem impellere nititur, ad quod praestandum non habet facultatem.

I. Sacrarum, Literarum, Conciliorum, Patrum, ac Philosophorum auctoritate ostensum est dari libertatem.

II. Communi Orbis consuetudine ostenditur homines esse liberos.

Sublatà libertate inanes sunt deliberationes & consilia.

Aristoteles Ethicor. cap. 5.

III. Ex praemiis propositis solis arguitur in hominibus libertas.

Frustra sunt adhortationes, si non sit libertas.

Lumine natura notum est dari in hominibus libertatem indifferentiam.

Duo in homine distinguenda, natura, & gratia.

Ad quid deserviat Philosophorum antiquorum lectio.

Quae tractat Philosophi sunt Theologo inutilissima.

Philosophicus disciplinae non improbarunt sancti Patres.

IV.
Ex poenis male agentibus infligitur libertati.

Deinde, Libertatem seu vim agendi pro libito & non agendi, nobis inesse, clarè e contrario demonstratur ex poenis & suppliciis ob scelera hominibus infligi solitis, quæ injustissimè planè forent, si flagitia, non ex liberâ voluntatis electione, sed necessariò fierent, ita ut in facientis potestate non sit ab eorum se perpetratione cohibere. Hoc idem ostendunt laus & commendatio ex bonis, dedecus & vituperium ex malis operationibus precedentia: hæc, inquam, apertè indicant, operationes hæc, non ex necessitate, sed ex liberâ voluntatis determinatione præstari.

V.
In actionibus civilibus cõcedit aliquis libertatem, negant in sacris.

Hæc meo iudicio evidenter adeo hominis libertatem demonstrant, eumque in operando sui juris esse, ut nullus sanæ mentis de eâ dubitare possit. Quare fatentur tandem nonnulli, respectu illarum actionum, quibus Magistratui, ac Legiflatore civili obtemperatur, liberum hominibus inesse arbitrium, plenamque operandi, & ab omni se operatione cohibendi facultatem, idque ex poenis convinci aiunt, legum transgressoribus statutis; quæ, inquit, salvâ æquitate infligi iis non possent, nisi ita leges violarent, ut in eorum potestate esset easdem servare, & opera per quæ violantur omittre. Ad illas itaque solummodo actiones hi libertatem negant, quæ ad æternæ vitæ vel acquisitionem, vel amissionem pertinent.

VI.
Sola libera actiones, præveni ac poena sunt meritoria.

At quis non videt, quàm parum hæc rationi sint consentanea? Opera nimirum, quæ non ex liberâ electione procedunt, sed ad quæ necessariò homines, & impetu quodam ac pondere rapiuntur, nullius ponderis sunt ad exiguum illud præmium, quo homines ab hominibus donantur, nec sufficientem ad hoc habent honestatem, & habebunt ad immensum illud gloriæ pondus, quod à

summo Legislatore Deo, præmii loco conferretur, cujus comparatione nihil censeri debet, quicquid à mortalibus tribui potest? Item nullum ab hominibus perpetratum facinus, nisi ex pleno & libero animi consensu, secundum hos meretur supplicium temporale, merebiturne ergo æternum, gravissimosque illos cruciatus, quorum acerbitas tanta est, ut respectu eorum poena omnis temporalis, umbra tantum quædam jure censeri possit. Hæc sanè ita sunt ab omni ratione aliena, ut nullus sibi unquam persuaserit ea ferri à quoquam mentis compote affirmari. Latius rem hanc prosecutus sum in Prometheo Christiano Disp. 13. c. 3. ubi moralibus argumentis humanæ voluntatis libertatem fufius ostendi.

Foram considerat libertatis libertatem nonnulli.

Concludo itaque pulcherrimo Divi Augustini dicto, quod & ad illud de quo hic peculiariter agimus, & universim ad libertatem indifferentiæ in hominibus ostendendam, longè est appositissimum: perque id S. Doctor in Manichæis, omnes libertatis humanæ impugnatores nervosè exagitat. Libro ergo de Fide contra Manichæ. cap. 9. & 10. sic loquitur: Peccatum, inquit, sit ab animâ rationali, cui liberum voluntatis arbitrium est: & poena infligitur justitiâ Dei, quæ nihil facit injuste. Adversus hæc, solitâ cecitate latrant Manichæi, & cum convincuntur naturam non esse malam, sed in potestate esse hominis facere bonè aut malè, dicunt non esse anime liberam voluntatem, & non vident cecitatem suam. Quis enim non clamat stultum esse, præcepta dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur facere; & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas iusta complere. Hac ergo clarissimâ tanti Doctoris sententiâ, huic de libertate tractatui finem imponam.

VII.
Libertatis impugnatorei nervosè confutat S. Augustinus.

Libertate destituitur fructus ad præcepta & injuriam puniunt.

